

Länstyrelsen
Värmland

Kulturmiljö, Samhällsbyggnad
Annie Johansson
010-2247301

YTTRANDE

Datum
2015-06-09

Sida
1 (3)
Referens
430-2520-2015

Yttrande över remiss avseende Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde.

Länstyrelsen Värmland har anmodats avge yttrande över Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde. Länstyrelsen får med anledning härav lämna följande synpunkter

Sammanfattning

Länstyrelsen ställer sig positiv till en ratificering av Farokonventionen. Samtidigt vill vi peka på att en ratificering kräver en grundlig analys – det får inte vara en ratificering enbart som en solidaritetshandling eller driven av en allmän välvilja. Riksantikvarieämbetet har i sin rapport på ett tydligt sätt lyft fram både styrkor och svagheter med konventionen. Man har även pekat på så väl vilka positiva som negativa effekter för kulturarvet det kan föra med sig att arbeta i konventionens anda. Det gäller till exempel ett breddat perspektiv och förhållningssätt till allas rätt att tolka kulturarvet vilket kan leda till ett ökat engagemang och relevans för kulturarvet. En negativ konsekvens kan dock följa av den starka betoning på ”här och nu” då det långsiktigt hållbara perspektivet riskeras. Länstyrelsen delar den bild Riksantikvarieämbetet redovisar i rapporten.

Sammantaget anser Länstyrelsen att delar av konventionen kräver en stor omställning av Länstyrelsens arbete för att man ska verka fullt ut efter konventionens intentioner. En omfattande implementering kräver ett mer proaktivt arbete där kulturmiljövårdens expertroll kan fungera som en guide och garant för ett nyanserat kulturarv med en bred mångfald. Men även om man väljer att inte göra det kan den fungera som en viktig inspiration och vägledning vid framtagande av nya arbetssätt. Det är även av stor betydelse att konventionen hålls levande efter en eventuell ratificering. Risken är annars att den inte får någon verkan alls på kulturarvsarbetet.

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen anser att Farokonventionen behandlar centrala frågor för kulturarvets roll där särskilt individens delaktighet och rättighet till kulturarvet samt respekt för andras möjlighet att få tillträde till kulturarvet är avgörande. Detta stämmer väl överens med de nationella målen för det statliga kulturmiljöarbetet och även på ett generellt plan med Länsstyrelsens hållning till kulturarvsarbetet. Det är även en styrka i konvention att den lyfter fram kulturarvets roll som en resurs i en hållbar samhällsutveckling.

I konventionen lyfts även kulturarvet som en resurs för ekonomisk utveckling. Det är naturligtvis bra när kulturarvet också kan ha en sådan roll men det är minst lika viktigt att framhålla kulturarvets egna värde både i ett nutida och historiskt perspektiv. Allt kulturarv är inte säljbart vilket inte betyder att det inte har ett värde. Vid en för stark fokusering på de delar av kulturarvet som kan vara en ekonomisk resurs riskeras mångfalden.

Genom att betona att kulturarvet och dess roll i relation till dagens samhälle och nutida värderingar menar man i konventionen att det ständigt kan omdefinieras. Med ett aktivt medborgardeltagande i alla typer av kulturarvsprocesser får man ett bredare och mer dynamiskt urval av kulturarv. Länsstyrelsen menar att detta kan göra kulturarvet mer angeläget i dagens samhälle. Kulturarv skapas och har alltid skapats av människor där dagens samhälle bygger framtidens kulturarv. Men det är viktigt att förstå helheten att det är just ett arv, på gott och ont, från tidigare samhälle. Annars kan styrkan i begreppet tappas bort, det vill säga det historiska djupet.

För att stärka kopplingen till det civila samhället och öka medborgardelaktigheten lanseras en samverkansmodell, "Heritage Community". Här har den offentliga kulturarvssektorn mycket kvar att utveckla. Konventionen kan ge vägledning i detta arbete. Men det är också viktigt att inte ha en övertro till att ett arbetssätt löser samtliga frågor gällande medborgardialog. Alla samhällsgrupper kommer inte att vara lika delaktiga eller kunna nås genom denna metod.

En anslutning till konventionen kommer att medföra att kulturmiljösektorn, bland annat inom länsstyrelserna som redan idag har starkt begränsade resurser, vid sidan av nuvarande uppgifter även ska kunna bemöta och hantera individens intresse att vara delaktig och uttolkare av sitt kulturarv. Det kommer tex att krävas resurser för att jobba utvidgat och mer aktivt med medborgardialog. För att konventionens intention ska kunna förverkligas, förutsätts att kulturarvsexperten avträder sig sitt traditionella tolkningsföreträde och låter individen utnyttja sin rätt att delta i uttolkningen och valet av sitt kulturarv. Detta till följd av de förväntningar som skapas.

Länsstyrelsen anser av detta skäl att en ratificering av Farokonventionen inte enbart ska göras som en solidaritetshandling eller av allmän välvilja utan föregås av en analys av vilka mätbara effekter och fördelar som blir följden – vilket mervärde detta leder till. I detta måste ingå att utreda vilka resurser – personella och ekonomiska – inom kulturmiljösektorn som kan krävas för att nå en lyckad implementering av konventionens inkluderande ambitioner tillsammans med en rättssäker hantering av de ärenden som är kopplade till kulturmiljöarbetet idag, bland annat inom länsstyrelserna. Tidigare erfarenheter av implementering av förändrad lagstiftning (nationell eller med

EU-koppling) eller internationella konventioner som förgåtts av otillräcklig konsekvensanalys rikserar att leda till oönskade effekter i form av både merarbete och frånvaro av positiva effekter.

Sammantaget anser Länsstyrelsen att delar av konventionen kräver en stor omställning av Länsstyrelsens arbete för att man ska verka fullt ut efter konventionens intentioner. En omfattande implementering kräver ett mer proaktivt arbete där kulturmiljövårdens expertroll kan fungera som en guide och garant för ett nyanserat kulturarv med en bred mångfald. Men även om man väljer att inte göra det kan den fungera som en viktig inspiration och vägledning vid framtagande av nya arbetssätt. Det är även av stor betydelse att konventionen hålls levande efter en eventuell ratificering. Risken är annars att den inte får någon verkan alls på kulturarvsarbetet.

Landshövding Kenneth Johansson har fattat beslut om detta yttrande. Antikvarie Annie Johansson har varit föredragande. I den slutgiltiga handläggningen deltog också länsråd Robert Andrén, verksamhetschef Torben Eriksson och enhetschef Bengt Falemo.

Kenneth Johansson

Annie Johansson